

Ivan Wolffers is arts,
wetenschapper en schrijver.
Hij heeft prostaatkanker.

Ivan Wolffers

Genezers hebben altijd een speciale uitdossing

Witte jas

Een tweedehandsdoktersjas had ik gekocht. Alsof ik me wilde verkleden en de coschappen als een toneelstuk zag. Hij was wat vaal geworden, miste dat sprankelende wit van de jassen van mijn collega's die blijkbaar al volledig geloofden in hun leven als arts. Hun identiteit viel zodra ze de jas aantrokken geheel samen met de arts die ze hoopten te worden op basis van het voorbeeld dat ze in de kliniek kregen. Misschien was ik de enige die de gele waas op mijn eigen jas zag, en hij viel me vooral op als ik naast mijn vrienden stond. Het was in de tijd dat huisartsen massaal de witte jas aan de kapstok hingen en daarom besloot ik de huisartsenopleiding te gaan volgen. Dichter bij de patiënt kon je volgens mij niet komen. Dat wilde ik: begrijpen wat mensen van me verwachten, alle barrières opheffen zodat ze me hun verhaal kunnen vertellen en ik optimaal mee kan denken. Ik meende me daarvoor ook zo gewoon mogelijk te moeten kleden. Dus geen witte jas. 1976, de zomer van de tuinbroekmode. Op mijn racefiets de visites. Mijn op de markt gekochte oude dokterstas wiebelde achter op mijn bagagedrager. Op een dag moest ik naar een vrouw met COPD die weer benauwd was. Haar man deed open, keek me onderzoekend van top tot teen aan, draaide zich om en riep 'Sjaan, de loodgieter is er om naar je longen te luisteren.' Later, toen ik steeds meer betrokken raakte bij internationale projecten en het bedenken van medische oplossingen in een omgeving van schaarste, ging ik medische antropologie studeren, waarin ik ook promoveerde. Misschien kwam het daarom dat er een verslaggever bij mij kwam voor een interview over de betekenis van de witte jas. Hem was opgevallen dat de witte jas weer met een opmars bezig was.

Kolfe naar mijn hand, dacht ik en kletste de microfoon vol over de witte jas als metafoor en metoniem. Wit suggereert hygiëne en onbesproken gedrag. Het is de mantel der liefde waaronder alles wat aan een arts verteld wordt daar blijft. Het is ook de anonimiteit die een arts wil omdat als er iets misgaat hij dat niet als individu heeft gedaan, maar als lid van het witte leger. Het is iets van alle culturen. Genezers hebben altijd een speciale uitdossing en attributen. Bij indianenstammen is dat zo, bij de Curandero's in Latijns-Amerika en ook bij de Aziatische zieners en kruidenvrouwen. Het zet in een oogopslag de situatie en de relatie neer zonder dat je er verder een woord aan hoeft te besteden. De arts maakt duidelijk dat hij de wetenschappelijke geneeskunde vertegenwoordigt en voor de gebruiker van de zorg betekent het de toegang tot de wereld van de allernieuwste wetenschaps-snufjes. Vandaar ook dat genezers zonder diploma's een witte jas aantrekken en liefst ook nog een stethoscoop die ze zonder deze te gebruiken om de nek dragen. Er lijkt me een omgekeerde relatie te bestaan: hoe onzekerder de arts, des te vaker zal hij ook als het onnodig is die witte jas dragen. 'En wat vindt u nu als patiënt van de witte jas van uw eigen dokter?', vroeg de verslaggever. 'Maakt me niet uit', zei ik. Als hij zich daarbij prettig voelt. Of toch, misschien is het een goed idee als een arts in sommige gesprekken zijn jas uittrekt. Bij de moeilijke gesprekken. Dat hij vanaf dat moment als zichzelf spreekt, geen rol meer speelt en gewoon net zo onzeker is als de patiënt over hoe het verder moet. Samen. ■